

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

2/S-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/2 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холиқулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабобевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Полвонов Козимбек

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЖАНУБИЙ ШАҲАРЛАРИ ТОПОНИМИГА ОИД
МАЪЛУМОТЛАР 10-15

Hadjamuratova Matlyuba

МАКТАВГАСНА ТА’ЛИМДА БОЛАЛАРНИ ИЈТИМОЙ НИМОYA QILISHGA INNOVATSION
YONDOSHUVNING DOLZARBLIGI 16-21

Шовкатов Шокир Шовкат ўғли

АБУЛ-ЮСР ПАЗДАВИЙ ИЛМИЙ МЕРОСИНИ ЎРГАНИШДАГИ ЁНДАШУВЛАР 22-31

Mo‘minov Xusanboy Madaminjonovich, Qodirjonov Omadjon Tavakkaljon o‘g‘li

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SUD QONUNCHILIGIGA KIRITILGAN O‘ZGARISHLAR VA
ULARNING ANAMIYATI 32-36

Пардаев Асрор

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ АҲОЛИСИНИ ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛИ ВА ОЗИҚ-ОВҚАТ
МАҲСУЛОТЛАРИ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ МАСАЛАЛАРИ 37-42

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Умурзақова Мўътабархон Нодир қизи

ЖАХОНДА ТИББИЙ СУҒУРТА ТИЗИМИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ 43-52

Рахманов Зафар

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИДА ДЕПОЗИТ ОПЕРАЦИЯЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ
ТЕНДЕНЦИЯЛАРИНИ БАҲОЛАШ 53-62

Аминов Фазлитдин Бахадирович

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ СЕМЕЙНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 63-70

Курбонова Шахриноз Авазхоновна

ИҚТИСОДИЁТНИ ДИВЕРСИФИКАЦИЯЛАШ ЖАРАЁНЛАРИДА АСОСИЙ ВОСИТАЛАР
ТАҲЛИЛИНИ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ 71-81

Azimova Hulkar Egamberdiyevna

KREDIT PORTFELINI SAMARALI BOSHQARISHDA TIJORAT BANKLARINING O‘RNI 82-87

Rajabov Orzujon Mamasoliyevich

LOGISTIKA XIZMATLARINI KO‘RSATISHDA BUYUMLAR INTERNETI (INTERNET OF
THINGS)DAN FOYDALANISH 88-93

Саидов Сарвар Хайруллоевич

ДАВЛАТ ХИЗМАТЧИЛАРИДА БОШҚАРУВ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ
БОРАСИДА ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ 94-104

Сержанов Аймурат Медетбаевич

ХАЛҚАРО АМАЛИЁТ ВА ЎЗБЕКИСТОНДА РАҚАМЛИ БАНКЛАР ХИЗМАТЛАРИНИ ЯРАТИШ
ЗАРУРИЯТИ 105-111

Туробов Шерзод Алишеревич, Ибодуллаев Зафар Ибодуллаевич

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ ХОРИЖ
ТАЖРИБАСИ 112-119

Daniyarova Feruza Baxriddinovna, Chinorova Shahodat Mansur qizi

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA HORIJIIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH
YO‘LLARI 120-126

Temirova Feruza Sagdullayevna
XULQ-ATVOR IQTISODIYOTI VA BRENDGA SODIQLIK 127-132

Sharipova Shaxzoda Xasanovna
YANGI O‘ZBEKISTONDA TURIZM MADANIYATINI YUKSALTIRISH ISTIQBOLLARI 133-138

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Алимова Шахноза Хамидовна
НОГИРОНЛИГИ БОР ЁШЛАР - АЛОҲИДА ХУСУСИЯТГА ЭГА ИЖТИМОЙ-ДЕМОГРАФИК
ГУРУҲ СИФАТИДА 139-147

Асракулова Адиба Набиевна
“ЁШЛАР ВА БИЗНЕСНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЙИЛИ” НИНГ ҚАБУЛ ҚИЛИНИШИ
ТАДБИРКОРЛАРНИНГ ИҚТИСОДИЙ ТАФАККУРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ
АҲАМИЯТИ 148-154

10.00.00 - ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Teshabayeva Dilfuza Muminovna
LEXICAL PROBLEMS OF TRANSLATING THE NAMES OF NEW PHENOMENA IN MASS
MEDIA 155-160

Rustamov Ilhom Tursunovich, Inog‘omjonova Robiya Rustamjon qizi
INTERFERENSIYA HODISASINING TILDA AKS ETISHI XUSUSIDA OLIMLARNING
TADQIQOTLARI VA QARASHLARI 161-165

Abdikhmidova Sevinch Obidjon kizi
PROBLEMS FACED IN TRANSLATING PROPER NOUNS 166-170

Djurakulova Elmira Suyunova
SHOYIM BO‘TAYEV ROMANLARIDA BADIY XRONOTOP VA MIFOLOGIK TALQIN 171-177

Dalieva Madina Khabibullaevna
THE ROLE OF BLENDING THEORY IN POLYSEMY AND METAPHOR 178-183

Жўраева Ирода Ахмедовна
ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК АНТРОПОНИМИК ЛУФАТЛАР ТИПОЛОГИЯСИ 184-189

Iminova Shahnoza-Begim Bahodirovna
INGLIZ TILIDA INSONNING IJOBIY AQLIY XUSUSIYATLARINING IFODALOVCHI
BIRLIKLARINING KONSEPTUAL, LINGVO-MADANIY XUSUSIYATLARI 190-193

Irgasheva Shoxida Sadriddinovna
INTERNET DISKURSIDAGI IQTISODIY NEOLOGIZMLARNI TARJIMA QILISH
XUSUSIYATLARI 194-200

Tursunova Zarina Farxodovna
LINGVISTIKADA EMOTLARNI O‘RGANISHGA ZAMONAVIY YUNDASHULAR (INGLIZ TILI
ASOSIDA)..... 201-205

Satibaldiyev Erkinjon Kamilovich
PARADIGMATIC SOUND INTERFERENCE IN THE ENGLISH SPEECH OF
TURKOPHONES 206-212

Radjabova Hafiza Shukrulloevna
INGLIZ VA O‘ZBEK TERMINOLOGIYASINING METODOLOGIK ASOSLARI 213-220

Avezova Dilovar Salimovna
TAXALLUSLARNI O‘RGANISHNING NAZARIY JIHATI 221-225

<i>Alikberova Kamila Adhamovna</i> A CRITICAL ANALYSIS OF LANGUAGE USE AND LANGUAGE ACQUISITION	226-232
<i>Rakhmatova Bahara Ibodulla qizi</i> THE ROLE OF LEGAL DISCOURSE IN MODERN LINGUISTICS	233-238
<i>Valieva Nargizakhon Zamir kizi</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF “KITE RUNNER” AND “A THOUSAND SPLENDID SUNS” BY KHALED HOSSEINI: THEMES, CHARACTERS, AND SOCIOPOLITICAL CONTEXT	239-244
<i>Mamatqulova Zilola Rejabaliyevna</i> RISHTON KULOLCHILIK MAKTABI KASB-HUNAR LEKSIKASINING STUKTURAL TASNIFI	245-251
<i>Alimova Kamola Tursunovna</i> CHALLENGES IN PREPARATION OF GUIDE TRANSLATORS	252-258
<i>Сейтумбетова Айкумар Пулатбаевна</i> ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ В АНГЛИЙСКОМ, РУССКОМ И КАРАКАЛПАКСКОМ ЯЗЫКАХ.....	259-264
<i>Бегжанова Айсилу Махмудовна</i> ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА КОМПЬУТЕР ЛИНГВИСТИКАСИ ТЕРМИНЛАР ТИЗИМИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	265-270
<i>Kubanova Ilmira Sharifovna</i> EXPLORING ABBREVIATED RAILWAY TERMINOLOGY IN ENGLISH: A COMPREHENSIVE ANALYSIS	271-275
<i>Azamjonova Sarvinoz</i> USE OF TOPONYMS IN MODERN FRENCH MEDIA	276-282
12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Muxiddinova Dildora Muxiddinovna</i> O‘ZBEKISTONNING BOJXONA FAOLIYATIGA KIOTO KONVENSIYASINI JORIY ETISHNING HUQUQIY JIHATLARI VA JSTGA A‘ZOLIKNING TA‘SIRI	283-292
<i>Asadov Eldorjon Nizomiddin o‘g‘li</i> SOLIQ NAZORATI HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH DAVLAT MOLIVAVIY NAZORATI INSTITUTINING MUHIM OMILI	293-298
<i>Mustanov Ixom Abdivalijonovich</i> BANK QONUNCHILIGINI BUZGANLIK UCHUN JAVOBGARLIKNING NAZARIY-HUQUQIY JIHATLARI	299-304
<i>G‘oyibov Jo‘rabek Choriyevich</i> YOSHLAR MIGRATSIYASI: MUAMMO VA YUTUQLAR TAHLILI	305-309
13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ	
<i>Kuziyev Otabek Chuliyevich</i> TALABALARDA AXBOROT MODELLASHTIRISH KO‘NIKMASINI SHAKLLANTIRISHNING MUHIM UCH BOSQICHI	310-314
<i>Fattaxova Diloram</i> TIL O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN KOMPYUTER METODLARI	315-321
<i>Moydinova Elmira</i> APPLICATION OF FLIPPED LEARNING METHODS IN THE UNIVERSITY	

CLASSROOM	322-326
<i>Xodiyeva Gulhayo Hasan qizi</i>	
ZAMONAVIY BOSHLANG'ICH TA'LIMDA 4K MODEL KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHGA INTEGRATIV YONDASHUVNING MOHIYATI	327-333
<i>Doniyorova Gulrux Shoniyozovna</i>	
AVTOMOBILSOZLIK YO'NALISHI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA DASTURIY VOSITALARNING AHAMIYATI	334-338
<i>Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna</i>	
RIVOJLANTIRUVCHI TA'LIMINING ASOSIY NAZARIYALARIDA TA'LIM OLUVCHINING ANALITIK QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI	339-344
<i>Xo'jamberdiyeva Dilfuza Ikramovna</i>	
DARSLIK BILAN ISHLASH O'QUVCHILARNING AXBOROT KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH VOSITASI SIFATIDA	345-351
<i>Mamaraimov Bekzod Qodirovich</i>	
O'QUVCHILARNING TADQIQOTCHILIK KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING QIDIRUV FAOLIYATIGA TAYYORLIGI	352-356
<i>Xudayberdiev Nurislam Nuralievich</i>	
BO'LAJAK O'QITUVCHILARINING RAQAMLI KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISHNING TASHKILIIY-PEDAGOGIK MEXANIZMI	357-363
<i>Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich</i>	
TALABALARINING O'QUV FAOLIYATI VA ILMIY IZLANISHLARIDA SUN'IY INTELLEKT: IMKONIYAT VA CHEGARALAR	364-369
<i>Teshaboyeva Shahodat</i>	
ZAMONAVIY SHAROITDA SHAXSNING KASBIY HUQUQIY MADANIYATI	370-375
<i>To'rayeva Dilnoza Ismoilovna</i>	
RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA BO'LAJAK O'QITUVCHINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH USLUBIY TAYYORGARLIKNING BIR QISMI SIFATIDA	376-380
<i>Beknayeva Shaxnoza Vladimirovna</i>	
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION JARAYONLAR	381-388
<i>Dusyarov Salimjon Xudaymuratovich</i>	
HARAKATLI O'YINLAR ASOSIDA MAKTAB O'QUVCHILARIDA JISMONIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH	389-393

Doniyorova Gulrux Shoniyozovna,
Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti
“Xorijiy tillar” kafedrasida katta o‘qituvchisi

AVTOMOBILSOZLIK YO‘NALISHI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA DASTURIY VOSITALARNING AHAMIYATI

Annotatsiya. Ilm – fan maydonida kechayotgan global o‘zgarishlar tufayli texnika va texnologiya har bir sohaga chuqur kirib kelmoqdaki bugungi kunda xorijiy tillarni o‘rganishni ham onlayn dasturlar, platformalarsiz tasavvur etib bo‘lmaydi. Ushbu maqolada nofilologik oliy ta‘lim muassasalarining avtomobilsozlik yo‘nalishida tahsil oluvchi talabalarining darsdan tashqari vaqtlarida kasbiy ingliz tilini mustaqil o‘rganishlari uchun mavzulashirilgan resurslarni online tarzda Lingvist, Canva, Duolingo, ELSA speak, WorldUp, LearnLanguages24, Nibulang, Yabla, Lingoda kabi platformalar va dasturiy ilovalar orqali o‘zlashtirish, egallangan bilimlarni tahliliy va tanqidiy ko‘rib chiqish va baholash xususida so‘z boradi. Kasbiy terminologiyaga noan’anaviy ushbu yondoshuv orqali erishish mumkin bo‘lgan o‘zlashtirish natijalari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: ESP, avtomobilsozlik, dasturiy vositalar, kurs resurslari, kasbiy kompetensiya, noan’anaviy dars, terminologiya.

Doniyorova Gulrux Shoniyozovna,
Karshi Engineering Economics Institute
Senior teacher of the "Foreign Languages" department

THE IMPORTANCE OF SOFTWARE IN DEVELOPING PROFESSIONAL COMPETENCE OF AUTOMOTIVE STUDENTS

Abstract. Due to the global changes in the field of science and technology, techniques and technology are penetrating into every field, so today it is impossible to imagine learning foreign languages without online programs and platforms. In this article, online platforms such as Lingvist, Canva, Duolingo, ELSA speak, World Up, LearnLanguages24, Nibulang, Yabla, Lingoda provide thematic resources for independent study of professional English during non-philological higher education institutions in the field of automotive engineering, and mastering through software applications, analytical and critical review and evaluation of acquired knowledge. The results of acquisition that can be achieved through this non-traditional approach to professional terminology are analyzed.

Key words: ESP, automotive engineering, software tools, course resources, professional competence, non-traditional lesson, terminology.

Дониёрова Гулрух Шониёзовна,
Каршинский инженерно-экономический институт
Старший преподаватель кафедры «Иностранные языки»

ЗНАЧЕНИЕ ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ В РАЗВИТИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ АВТОМОБИЛЬНОГО ПРОИЗВОДСТВА

Аннотация. В связи с глобальными изменениями в сфере науки и техники, методики и технологии проникают во все сферы, поэтому сегодня невозможно представить изучение иностранных языков без онлайн-программ и платформ. В данной статье такие онлайн-платформы, как Lingvist, Canva, Duolingo, ELSA talk, World Up, Learn Languages24, Nibulang, Yabla, Lingoda предоставляют тематические ресурсы для

самостоятельного изучения профессионального английского языка в нефилологических вузах в сфере автомобилестроения. освоение с помощью программных приложений, аналитический и критический анализ и оценка полученных знаний. Анализируются результаты освоения, которых можно достичь благодаря такому нетрадиционному подходу к профессиональной терминологии.

Ключевые слова: ESP, автомобилестроение, программные средства, ресурсы курса, профессиональная компетентность, нетрадиционный урок, терминология.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI2Y2024N49>

Kirish. Ma'lumki, bugunda jahonning rivojlangan mamlakatlari ham texnologiyaga asoslangan ta'lim tizimi yordamida chet tillarni o'qitishning samarali metodlari ustida ishlamoqdalarki jarayon bir qator muhim afzalliklarga ega. Jumladan, an'anaviy ta'limda bo'lganidek talaba faqatgina auditoriyada o'tirib ma'ruzachini tinglashi, kam sonli kitoblardan foydalanib cheklangan muhitda til o'rganishi emas balki o'ziga qulay sharoitda har qayerda bo'lmasin cheksiz bilimlar olamiga kirish imkoniyatini beradi. Bugungi kunda ta'lim hamma joyda bo'lishi mumkin masalan sinf xonasida yoki xonadon hovlisida, tabiat qo'ynida va hokazo. Masofaviy ta'lim xizmatlarining ko'payishi talaba qayerda o'rganishi emas qanchalik samarali o'rganishi muhimroq ekanligi oshkor bo'lmoqda. Shu nuqtai nazardan xorijiy tillarni maxsus maqsadlarda o'qitish uchun jahonning yetakchi oliygohlari pedagoglari tomonidan ilg'or tadqiqotlar olib borilmoqda. Xususan, shiddat bilan odimlayotgan avtomobilsozlik sohasidagi bo'lajak mutaxassislar ham o'z bilimlarini ingliz tili orqali boyitishlari, chet tilida kasbiy layoqatga ega bo'lishlari muhim ahamiyat kasb etmoqda. Buning uchun talabada mustaqil ishlash ko'nikmasini oshirish, auditoriyadan bo'sh vaqt mashg'ulotlarini unumli tashkil etish uchun turli formatdagi audio yoki video topshiriqlar, Power Point prezentatsiyalari, mavzulashtirilgan va rang barang tarqatma materiallardan foydalanish metodistlar tomonidan tavsiya qilinadi. Ayniqsa tillarni o'rganishda zamonaviy, yuqori texnologiyalar, aqlli gadjetlarning o'rni beqiyos.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Avtomobilsozlik sohasining bo'lajak mutaxassislarida ingliz tilidan amaliy til ko'nikmalarini shakllantirish jarayonida an'anaviy va innovatsion metodlar qiyosiy-taqqoslash, diagnostik (so'rovlar, suhbat, so'rovnoma, kuzatish), prognoz (ekspert baholash, mustaqil baholarni umumlashtirish), pedagogik tajriba kabi usullarda tahlil qilinadi va xulosalar izohlanadi.

Tajribalardan ma'lumki, muayyan xorijiy tilni puxta egallash uchun o'sha tilda eng avvalo uzoq muddatli jonli muloqot ta'minlanishi lozim. Gulrukh Doniyorova, etc. [3; 93-b] o'zlarining "A technology for teaching ESP to those studying ecology and environmental sustainability" deb nomlangan maqolasida ta'kidlaganidek, "xorijiy til o'qituvchisining eng katta xatosi — bu til qoidalarini talabalarga osonroq tushuntirish maqsadida darsda o'z ona tilida gapirishidir.". Yoki Bunyod Kholiyorov, etc. [2; 684-686-b] "Methods and means of pedagogical technologies used in foreign language teaching" maqolasida keltirishicha, zamonaviy pedagogik texnologiyalarga asoslangan mashg'ulotlarda o'qituvchi markazda emas balki talabaga yo'naltirilgan metod ustun bo'lmog'i lozim. Amaliy darslarda mavzu yuzasidan o'zaro fikr almashish, chuqur va atroflicha muhokama orqali bilimlarni mustahkamlashga vaqt ajratish va kurs materiallarining to'g'ri tanlanishi ta'lim jarayonini muvaffaqiyatli bo'lishini ta'minlaydi. Demak, ESP o'qitishning muhim jihatlaridan biri bu o'qituvchi dars davomida kasbiy bilimlarga yo'naltirilgan kontentni va o'rganilayotgan til ko'nikmalarini birday rivojlantirishni maqsad qilmog'i lozim bo'ladi. Bu "general English" deb nomlanuvchi kundalik

ingliz tilidan butunlay farq qiladigan jarayondir. Misol uchun, kundalik ingliz tilini o'rganayotgan "elementary" darajadagi talabning kurs mavzusi "Unit 3 – Present Perfect tense" bo'lsa xuddi shu darajadagi ESP talabning mavzusi "Unit 3 – Learning car parts" bo'lishi mumkinki maxsus maqsadda til ko'nikmalarini egallayotgan talaba bo'lajak kasb doirasidagi til bilimlari bilan cheklanmog'i, kurs materiallari professional, qisqa va autentik matnlar bilan boyitilgan bo'lmog'i lozim. Bu Unitda bo'lajak avtomobilsoz talaba avtomobil ehtiyot qismlarini ingliz tilida qanday nomlanishi (*vocabulary*), ehtiyot qismlarini almashtirish yoki ta'mirlash jarayonini ifodalovchi frazalar (*grammar, language expressions*), ehtiyot qismlar do'koniga tashrif (*speaking in authentic context*) yoki avtomobil ehtiyot qismlari ishlab chiqaruvchi kompaniya rahbariga rasmiy xat (*writing in formal context*) yozish kabi amaliy til ko'nikmalarini rivojlantiruvchi mashqlar va topshiriqlar tizimi bilan ishlashi kutiladi. Doniyorova G.Sh o'zining "Significance and approaches to teaching ESP to Uzbek students" [4;102-b] da ta'kidlaganidek, "ESP darslarida o'qituvchi talabaga mutaxassislik bilimlaridan foydalangan holda manbani yetkazib berishi maqsadga muvofiq bo'ladi. Ba'zi hollarda dars kontentini talaba o'qituvchidan yaxshiroq bilishi ham mumkin, chunki talaba sohaviy bilimlarga ega, o'qituvchining vazifasi esa talabning sohaviy bilimlaridan foydalanib xorijiy til ko'nikmasini shakllantira olishidir".

O'zbekistonda chet tillarni avtomobilsozlik kabi nofilolog talabalarni samarali o'qitishda hissa qo'shib kelayotgan olimlardan Q.D.To'xtayeva "[The importance of media texts in linguistics and information delivery in media communication](#)" maqolasida aytib o'tganidek, "har qanday xorijiy tildagi tekst kommunikativ qiymatga ega bo'lishi uchun muloqotdagi samara darajasi muhim rol o'ynaydi". [6;108-b]

Jahonda shiddat bilan rivojlanib borayotgan avtomobilsozlik yo'nalishida esa har daqiqada innovatsiya, yangiliklar qilinmoqdaki ularni mahalliy ishlab chiqaruvchilarning sohadagi yutuqlari bilan boyitilgan holda bo'lajak mutaxassislariga ingliz tili orqali tanishtirish zamon talabidir. Ayniqsa masofaviy yoki mustaqil shaklda til o'rganuvchilar uchun internet tarmog'i orqali interaktiv va integrativ tarzda dasturiy vositalardan foydalanib ingliz tili bilimlarini egallash ommaviy tus olmoqda.

Muhokamalar. Oliy ta'lim muassasalarining avtomobilsozlik yo'nalishida tahsil oluvchi talabalarga amaliy ingliz tili ko'nikmalarini dasturiy vositalardan foydalanib o'rgatish o'qituvchi uchun ham talaba uchun bir qator afzalliklarni taqdim qiladi. Kurs yuzasidan o'zlashtirilishi lozim bo'lgan mavzular va ularni mustahkamlashga qaratilgan turli integrativ topshiriqlar, o'quv videolari, Power Point taqdimotlari yoki audio materiallar ko'rinishida o'qituvchi tomonidan muayyan bir platformaga joylanadi. Talaba har bir dars mavzusi bilan auditoriyadan tashqari o'zi uchun qulay bo'lgan vaqtda tanishadi belgilangan soatdagi sinf mashg'ulotlarida esa ushbu mavzu xususida o'zaro fikr almashish, yanada kengroq ma'lumotlarga ega bo'lish, dialoglar tuzish, rol o'ynash kabi interaktiv topshiriqlar bilan shug'ullanish imkoni mavjud bo'ladi. Misol uchun Lingvist platformasini oladigan bo'lsak, u asosan lug'at savodxonlikni professional darajada oshirishga mo'ljallangan va boshqa ko'plab dasturiy vositalar kabi u ham sun'iy intellekt yordamida boshqariladi.

Demak, talaba xorijiy tildan soʻz boyligini integrativ usuda oshirish bilan bir qatorda kurs oxirida oʻzlashtirish darajasini ham umumlashtirishi yoki oʻqituvchi tomonidan baholanishi ham mumkin boʻladi. Flesh karta mashqlardan oʻzlashtirish darajasini aniqlash uchun foydalaniladi, soʻzlar toʻgʻri tanlangan sayin, ular takrorlanadi va tarixingizda “oʻrganilgan” deb saqlab qolinadi. Agar talaba oʻrganmoqchi boʻlgan soʻzlar roʻyxatini tuzsa shu roʻyxat asosida mashqlar ketma ketligi taqdim qilinadi. “Yangi” soʻzga duch kelinganda uni oʻchirib qoʻyish orqali vaqtni tejash ham imkoni boʻladi. Lingvistning oʻziga xos xususiyati bu foydalanuvchining harakatlar statistikasini umumlashtirib, uning ehtiyojlar qamrovini yarata olishidir, demak talaba aynan qaysi mavzu yoki soʻzlar ustida ishlash kerak ekanligini aniqlab beruvchi dasturiy vosita hisoblanadi.

Aytish mumkinki, har qanday til oʻrganish dasturi yoki dasturiy taʼminotining eng muhim omili uning samaradorligidir. Kurs tarkibiga kiritilgan kontentni qiziqarli oʻyinlar, interaktiv yondashuv asosidagi topshiriqlar, ingliz tilida oʻqish, tinglab tushunish, soʻzlashuv va yozish malakalarini birday rivojlantirishga qaratilgan Duolingo platformasi ham avtomobilsozlik kabi boʻlajak texnik soha vakillarining til ehtiyojlariga toʻliq javob beradi. Lingvistlar tomonidan ishlab chiqilgan Duolingo tilni uzoq muddatli saqlashga yordam beradigan ilmiy asoslangan oʻqitish metodologiyasiga egaligi bilan ham boshqa oʻquv dasturiy platformalardan farq qiladi.

Natijalar. ESP kurslarining asosiy maqsadi, masalan, talabalar oʻrganganlarini darhol oʻz ishlarida qoʻllash imkoniyatiga ega boʻlganlarida yuqori motivatsiyani oshirishdir. Shunday qilib, ingliz tili dolzarb, mazmunli va osonroq boʻladi. Har kuni oʻquvchilar oʻrgatilgan narsalarni mustahkamlash imkoniyatiga ega boʻlishlari mumkin. Umuman olganda, bu ish unumdorligi va samaradorligi bilan bogʻliq muvaffaqiyatli natijalarga olib keladi, chunki xodimlar muloqot qilish uchun yaxshiroq tayyorlanadi.

Bundan tashqari, ushbu moslashtirilgan materiallar oʻquvchilarga tildan foydalanishning barcha usullari bilan tanishishlariga yordam berish va imkon berish uchun barcha mumkin boʻlgan maqsadli oʻrganish holatlarini qamrab oluvchi haqiqiy matnlar, hujjatlar, audiolar va shakllardan foydalanishi juda muhimdir. Ixtisoslashgan terminologiya, iboralar va professional jargonlar oʻquvchilarning til koʻnikmalarini oshirish uchun zarurdir. Tira Nur Fitriya taʼkidlaganidek, “Maxsus maqsadlar uchun ingliz tili (ESP) mavzuni birlashtiradi va ingliz tilini oʻrgatish kombinatsiyasi motivatsiondir, chunki talabalar/oʻquvchilar ingliz tili darslarida oʻrganganlarini oʻz sohalorida qoʻllaydilar”. [7;56-b]

Ular o'rganishlari kerak bo'lgan lug'at va tuzilmalardan mazmunli kontekstda foydalana olishlari lozim va bu olingan bilimlarni mustahkamlaydi va ularning ingliz tilini o'rganishdagi motivatsiyasini oshiradi. Talabalarning o'z fanlari bo'yicha qobiliyatlari, ingliz tilini egallash yoki o'zlashtirish ko'nikmalarini oshiradi. Mavzu bo'yicha bilim talabalarga/o'quvchilarga sinfda ingliz tilini tushunishlari kerak bo'lgan kontekstni beradi. Maxsus maqsadlar uchun ingliz tili (ESP) darslarida talabalar/o'quvchilarga mavzu mazmuni ingliz tilida qanday yaxshi ifodalangani ko'rsatiladi. O'qituvchilar talabalarning mavzu bo'yicha bilimlaridan maksimal darajada foydalanishlari mumkin, bu ularga ingliz tilini tezroq o'rganishga yordam beradi.

Xulosa. Nofilologik oliy ta'lim muassasalarining avtomobilsozlik yo'nalishida ta'lim oluvchi talabalarni amaliy ingliz tili fanidan mustaqil ishlash ko'nikmasini oshirishda zamonaviy dasturiy vositalarning o'rni muhim va ular kurs kontentini boyitishda beqiyos ahamiyatga ega va bir qator afzalliklarga ega. Jumladan, til o'rganish o'rganish tezligi. ESP kerakli lingvistik elementlarni tezroq egallashga qaratiladi. Buning sababi shundaki, unda ona tilida so'zlashuvchining ma'lum maqsadlar uchun tilni o'zlashtirish namunasiga amal qilinadi, ma'ruzachilar o'zlariga kerak bo'lganda kerakli kontekstni, autentik mazmunga asoslangan kontekstlarni o'rganadilar. ESPda nafaqat ushbu maqsadlarga qaratilgan, balki tezashtirilgan, intensiv kontekstda o'rganish imkoniyatini taqdim etish orqali u takomillashtiriladi.

Nofilolog talabalarga xorijiy tilni dasturiy vositalar yordamida o'rgatishning keyingi afzalligi ta'lim samaradorligidir. Dasturiy vositalar orqali xorijiy til o'rganishda kurs tinglovchilari o'zlarining o'quv resurslaridan maksimal darajada foydalanadilar, bularning barchasi aniq, oldindan aniqlangan lingvistik elementlar va ko'nikmalarni egallashga qaratilgan. Shubhasiz, bu talabalarga o'z til ko'nikmalarining ehtiyojlarni tahlil qilish va xatolarni aniqlash va ular ustida ishlash imkonini beradi.

Adabiyotlar/Литература/ References:

1. Bunyod Kholiyorov, Olima Khalilova "Methods and means of pedagogical technologies used in foreign language teaching" Theoretical & Applied Science. Issue 3. 2019. Pages 684-686
2. Gulrukh Doniyorova, Guzal Djumayeva, Dilfuza Djabbarova, Bobir Toshmamatov "A technology for teaching ESP to those studying ecology and environmental sustainability" BIO Web Conf. Volume 93, 2024. International Scientific Forestry Forum 2023: Forest Ecosystems as Global Resource of the Biosphere: Calls, Threats, Solutions (Forestry Forum 2023).
3. EDP Sciences. 05001. Page 93. <https://doi.org/10.1051/bioconf/20249305001>
4. G.Sh. Doniyorova. Significance and approaches to teaching ESP to Uzbek students. Экономика и социум. 11 (114)-1. Pages 99-102.2023.
5. Kuysin Tukhtaeva, "The importance of media texts in linguistics and information delivery in media communication" British View. Volume 7, Issue 4. 2022
6. Tira Nur Fitria, "Teaching English for specific purposes to the students in English language teaching" Journal of English Teaching Adi Buana, Vol. 05 No. 01, April 2020

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/2 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).